

MET TIPS EN TRICKS!

Sancties en exportrestricties

WHITEPAPER

Silvia Gawronski & Willemijn Putz

Inhoud

Inhoud	1
Inleiding	2
Sancties en exportrestricties.....	3
Het wat, hoe en waarom van sancties.....	4
Goederen voor tweëerlei gebruik.....	4
De Europese Unie	5
Jurisdictie	5
Soort sancties.....	5
“Catch all”-clausules	6
Verenigde Naties.....	6
Landen die momenteel onderhevig zijn aan sancties.....	7
Handelscontrole en embargo’s.....	8
Minimale harmonisatie.....	8
Nederland	9
Algemeen	9
Extra eisen voor financiële instellingen	9
Bevoegde autoriteiten	9
De Verenigde Staten	10
Jurisdictie	10
Toezichhoudende en handhavende instanties.....	11
Uitgebreide informatie voor specifieke landen	12
Rusland.....	12
Oekraïne.....	12
Iran	14
China	14
Waar moet u op letten?.....	15
Onderzoeksplicht	15
Praktische nadelen.....	16
Onze tips	16
Wat kan Van Traa voor u betekenen?	17
Contactgegevens	22

Inleiding

Wat?

Vanuit de Verenigde Naties en de Europese Unie worden internationaal geldende sancties afgesproken. Dit zijn (politieke) instrumenten om het gedrag van bepaalde landen of groepering te sturen en/of te bestraffen. Sancties worden ook gebruikt om internationale vrede en veiligheid te handhaven en/of te herstellen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan sancties met betrekking tot Syrië vanwege onderdrukking van de eigen bevolking, inzake Rusland vanwege de militaire agressie tegen Oekraïne in februari 2022 (en al eerder vanwege de illegale annexatie van de Krim in 2014) of Afghanistan met betrekking tot de instabiele situatie door de machtsverovering door de Taliban.

Hoe?

Dergelijke sancties kunnen verschillende vormen aannemen zoals het bevriezen van gelden van personen en organisaties, een verbod op bepaalde financiële transacties als leveringskredieten, een verbod en regulering van import en export van bepaalde goederen, maar ook beperkingen in het delen van bepaalde kennis. Voordat u internationaal gaat handelen, is het daarom goed om te controleren of de voorgenomen transactie (al dan niet met vergunning) is toegestaan.

Dual-use-goederen?

Bijzondere aandacht gaat uit naar zogenoemde “dual-use-goederen” (goederen voor tweëerlei gebruik) en levering daarvan aan gesanctioneerde landen, entiteiten en personen. Het kenmerk van dual-use-goederen is dat zij kunnen worden ingezet voor zowel burger doeleinden als voor militaire doeleinden. Deze aandacht komt met name omdat overheden wereldwijd onder andere streven naar controle over strategische items (hetzij met hoge technologische capaciteiten, hetzij speciaal ontworpen of aangepast voor militaire doeleinden). Tevens willen overheden controle uitoefenen op handel met landen, bedrijven, organisaties of personen onder embargo of sancties, zodat kan worden voorkomen dat bepaalde goederen of technologie worden vrijgegeven aan specifieke, benoemde eindgebruikers.

Schending EU-sanctie voortaan een EU-misdrijf

De Raad van de Europese Unie heeft op 28 november 2022 bij besluit (EU) 2022/2332 aangenomen dat het schenden van een EU-sanctie voortaan wordt gekwalificeerd als een EU-misdrijf, om zo de doeltreffende uitvoering van het Uniebeleid inzake beperkende maatregelen te waarborgen. Op deze manier worden de sancties in de gehele EU op dezelfde manier gehandhaafd en worden pogingen om deze sancties te omzeilen of overtreden ontmoedigd. Het is nu aan de Europese Commissie om een voorstel voor een richtlijn in te dienen met minimumvoorschriften voor de bepaling van de strafbare feiten en straffen voor de schending van de EU-sancties. *Vind de antwoorden in dit Whitepaper!*

In dit *Whitepaper* zullen wij ingaan op sancties en exportrestricties in het algemeen. Vervolgens zullen wij achtereenvolgens de Europese Unie, Nederland en de Verenigde Staten behandelen. Ook zullen wij een aantal specifieke landen behandelen waarvoor sancties gelden, waarbij we wat dieper ingaan op de huidige

sanctieregelgeving rondom Rusland. Tot slot zullen wij een aantal *tips en tricks* geven hoe hiermee om te gaan als bedrijf en zullen we vermelden wat Van Traa hierin voor uw bedrijf zou kunnen betekenen.

Disclaimer

Sanctieregelgeving is aan snelle veranderingen onderhevig. Het kan daarom zijn dat de informatie in dit Whitepaper inmiddels verouderd is. Raadpleeg daarom altijd bij twijfel de meest actuele wetgeving en informatie op de website van de Rijksoverheid en de Europese Unie.

Dit Whitepaper is bijgewerkt tot 1 januari 2023.

Sancties en exportrestricties

Wetgeving op het gebied van sancties en exportrestricties is “tricky”. De regelgeving en de lijsten met gesanctioneerde personen en goederen wijzigen snel. Daardoor kan het makkelijk gebeuren dat een verboden transactie of levering plaatsvindt zelfs zonder dat u doorheeft dat deze aan restricties onderworpen was. De impact van toezichtsmaatregelen en strafrechtelijke handhaving kan echter significante financiële gevolgen hebben voor uw bedrijf als ook op de reputatie van uw bedrijf; in beslaggenomen lading aan de grens en hoge boetes.

Internationale handel en leveringen vergen daarom zorgvuldige voorbereiding: ken uw goederen en ken uw klant. Zorg er ook voor dat u op de hoogte bent van de sanctiewetgeving en restricties en vraag tijdig advies. Voorkomen is altijd beter dan genezen. De overheid gaat ook uit van een vergaande onderzoeksplicht. Wat dat precies voor uw bedrijf inhoudt, vertellen wij in dit Whitepaper.

Niet alle transacties – waaronder financiële transacties, leveringen van goederen en het delen van kennis – kunnen zomaar worden gedaan. Sommige transacties zijn simpelweg verboden. Andere transacties zijn aan een voorafgaande melding onderworpen. Weer andere transacties kunnen alleen plaatsvinden met een vergunning van – kortgezegd – het CDIU of ontheffing van het bevoegd gezag. Het uitvoeren van een transactie zonder aan alle regels te hebben voldaan is strafbaar. Vaak ook als je niet wist dat je het fout deed. Actief toezicht en opsporing is sinds kort het devies in Nederland. Dat komt omdat er vanuit de internationale gemeenschap steeds meer nadruk ligt op handhaving in dit kader. En de gevolgen zijn groot: niet alleen strafrechtelijke vervolging, maar ook uitblijven van betalingen, inbeslaggenomen leveringen of maandenlange vertragingen in afwachting van de benodigde toestemmingen. In het ergste geval leidt een dergelijk traject tot strafrechtelijke documentatie (een strafblad) die weer gevolgen kan hebben voor de activiteiten van het bedrijf (denk aan vergunningen). Als de goede naam van uw bedrijf smetten krijgt, blijft dat “hangen”. Zeker online.

Het wat, hoe en waarom van sancties

Sancties, ook wel handelsbeperkingen, beperkingen of embargo's genoemd, zijn punitieve of politieke maatregelen om staten, organisaties, instanties en natuurlijke en rechtspersonen te dwingen op een bepaalde manier te handelen of bepaald gedrag te onthouden. Deze sancties komen voort uit politieke redenen. Ze worden opgelegd om de vrede en veiligheid te bevorderen of te promoten. Bovendien hebben ze als doel om bepaalde onwenselijke (politieke) situaties te voorkomen, zoals terrorisme, het ontwikkelen van nucleaire wapens, mensenrechtenscheidingen, annexatie van gebieden en het destabiliseren van soevereine staten.

De sancties kunnen preventief zijn of reactief. Ze kunnen bestaan uit:

- wapenbeperkingen of embargo's: een verbod op import en/of export van wapens en militaire voertuigen;
- import- en/of exportrestricties: een verbod op import en/of export van bepaalde goederen (items, technologie & software, gerelateerde technische services en ook "goederen voor tweëerlei gebruik", waarover hieronder meer);
- beperking van diensten: een verbod op (in)direct provisie van brokersdiensten, technologische en financiële steun;
- financiële sancties: bijvoorbeeld een bevroeringsbevel van kapitaal en vermogen, een gelimiteerde toegang tot financiële markten en diensten (lening en effecten) of een verbod om fondsen en/of economische middelen te verstrekken; en
- reis- en visumbepalingen.

De sancties kunnen gericht zijn op:

- bepaalde partijen (staten, instanties, organisaties en natuurlijke of rechtspersonen) die op een sanctielijst (NL – Nationale sanctielijst terroristen; EU; VS – OFAC, SDN) staan;
- indirect tegen partijen die actief zijn in een bepaald gebied, bepaalde branche of betrokken zijn bij bepaalde projecten;
- andere partijen, groepen, organisaties of markten, zoals:
 - terroristen (Al Qaida / ISIS);
 - cybergerelateerd;
 - bloeddiamanten;
 - omroepactiviteiten
 - steenkool en andere vaste fossiele brandstoffen
 - luxegoederen (zoals bijvoorbeeld horloges en juwelen)
 - internationale criminele organisaties;
- bepaalde geografische gebieden;
- bepaalde goederen (bijvoorbeeld goederen voor tweëerlei gebruik of militaire items); of
- bepaalde projecten of industrieën (zoals *deep sea* olie en gas).

Goederen voor tweëerlei gebruik (Dual-use)

Goederen voor tweëerlei gebruik zijn goederen, software en technologie die zowel voor civiele als voor militaire toepassingen kunnen worden gebruikt. De Europese Unie controleert de uitvoer, de doorvoer en de tussenhandel van producten voor tweëerlei gebruik door middel van verboden en (uitvoer)vergunningseisen.

Veel artikelen (bijvoorbeeld onderdelen van producten) kunnen als goederen voor tweërlei gebruik worden aangemerkt, ook als dit in eerste instantie niet wordt verwacht.

De Europese Unie

De Europese Unie (EU) legt internationale sancties op. Dit doen ze tegen landen, organisaties, bedrijven en individuele personen. Bijvoorbeeld bij een dreiging voor de internationale vrede en veiligheid. De EU kan ook sancties opleggen om op te komen voor vrede, internationale veiligheid, mensenrechten, de naleving van het internationaal recht, de democratie en de rechtsstaat.

Zo zijn er bijvoorbeeld sancties om verspreiding van kernwapens tegen te gaan. Maar er bestaan ook sancties tegen landen, personen en organisaties die mensenrechten schenden. Of tegen personen die betrokken zijn bij terroristische activiteiten.

Hieronder gaan wij in op de sanctieregelgeving van de EU. Ook gaan wij kort in op de Verenigde Naties (de VN).

Jurisdictie

Sancties van de EU tegen landen, organisaties en/of natuurlijke rechtspersonen zijn zowel binnen als buiten de EU van toepassing als er EU-jurisdictie is, dat wil zeggen wanneer er een “EU-nexus” is die activiteiten met de EU verbindt. Als EU-jurisdictie wordt gevonden, moet een natuurlijke of rechtspersoon zich houden aan het sanctieregime van de EU. Als algemene regel geldt dat er EU-rechtsmacht is in de volgende vijf situaties:

- binnen het EU-grondgebied, inclusief het luchtruim;
- aan boord van elk vliegtuig of vaartuig onder de jurisdictie van een EU-lidstaat;
- aan elke persoon binnen of buiten het grondgebied van de EU die onderdaan is van een EU-lidstaat;
- aan elke rechtspersoon, entiteit of lichaam, binnen of buiten het grondgebied van de EU, die is opgericht naar het recht van een EU-lidstaat; en
- aan elke rechtspersoon, entiteit of lichaam met betrekking tot zaken die geheel of gedeeltelijk binnen de EU worden gedaan.

Soort sancties

Het EU-sanctieregime kent twee hoofdtypen sancties. De eerste zijn brede, landelijke sancties, die zich kunnen richten op hele sectoren van de economie van een land of die kennisgeving of goedkeuring van betalingen aan of van partijen in een gericht land kunnen vereisen. Het sanctieregime van de EU legt momenteel brede beperkingen op aan Noord-Korea, Rusland en Syrië, hoewel nog steeds niet alle handel of transacties met betrekking tot die landen verboden zijn.

Het tweede type sancties zijn meer gerichte sancties die van toepassing zijn op personen, entiteiten, instanties en organisaties die op de sanctielijst staan en omvatten onder meer:

- bepalingen die de op een sanctielijst geplaatste partijen onderwerpen aan de bevroering van tegoeden. Dit houdt in dat alle tegoeden en economische middelen die toebehoren aan, eigendom zijn van, in het bezit zijn van of gecontroleerd worden door de op de lijst vermelde personen, entiteiten en lichamen, moeten worden bevroren;

- bepalingen die het direct of indirect ter beschikking stellen van tegoeden of economische middelen aan of ten behoeve van de genoemde partijen verbieden; en
- bepalingen die het direct of indirect verlenen van technische bijstand of tussenhandeldiensten met betrekking tot belangrijke uitrusting en technologie en de financiering daarvan verbieden.

Let op: in het geval van een mogelijke overtreding van sancties kan ook juridisch advies verboden zijn, aangezien dit kan neerkomen op medeplegen of medeplichtigheid aan een overtreding. Bovendien bevatten de Rusland-sancties ook een bijna volledig verbod op het geven van juridisch advies aan in Rusland gevestigde rechtspersonen, entiteiten of lichamen. De Rusland-sancties bevatten onder andere ook een verbod op architectuur- en ingenieursdiensten, IT-adviesdiensten en diensten op het gebied van boekhouding, public relations en consultancy.

“Catch all”-clausules

EU-sanctieregels verbieden daarnaast het bewust en opzettelijk deelnemen aan activiteiten die tot doel of gevolg hebben dat de door de EU opgelegde maatregelen worden omzeild (omzeilingsverbod). Als een bepaalde handeling verboden is, dan zal het meestal ook verboden zijn om een andere handeling te verrichten die hetzelfde resultaat heeft.

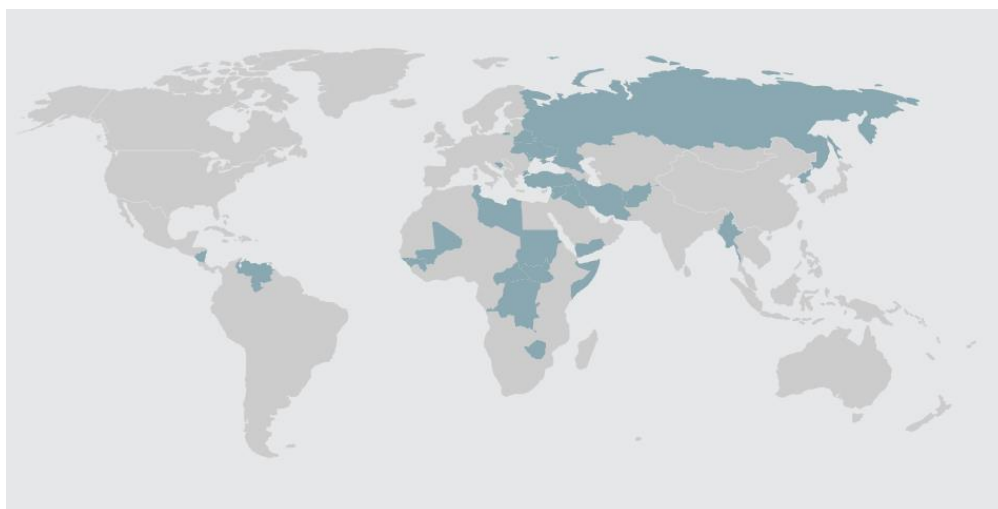
Verenigde Naties

Ook de Verenigde Naties kunnen sancties opleggen. Soms doen ze dit samen met de EU. Hieronder is een voorbeeld opgenomen.

Aan Noord-Korea hebben de VN en de EU een breed pakket aan verschillende sancties (financiële sancties, handelsbeperkingen, wapenembargo's en reis- en visumbepalingen voor bepaalde personen) opgelegd. Het doel is om Noord-Korea terug aan de onderhandelingstafel te krijgen. De sancties raken in het bijzonder de machthebbers. Het uiteindelijke doel is de denuclearisatie van het Koreaanse schiereiland. En daarnaast een vreedzame oplossing van het conflict tussen Noord- en Zuid-Korea.

Landen die momenteel onderhevig zijn aan sancties

Op de onderstaande afbeelding zijn de landen te zien die momenteel onderhevig zijn aan sancties vanuit de EU en de VN.

De afbeelding is afkomstig van de **EU Sanctions Map** (<https://sanctionsmap.eu/#/main>), voor het laatst geüpdatet op 16 december 2022. Op deze website is ook precies te zien welke sancties er gelden en tegen wie.

De sancties kunnen gericht zijn op partijen die op de sanctielijst staan, maar kunnen ook betrekking hebben op bepaalde goederen, bepaalde geografische gebieden of een combinatie van al het voorgaande.

Daarnaast legt de EU economische sancties op die gericht zijn op specifieke partijen die banden hebben met buitenlandse terroristische organisaties. Momenteel staan deze personen en entiteiten bijvoorbeeld vermeld op de Al-Qaeda-lijst van de EU.

Individuele EU-lidstaten kunnen weliswaar gebonden zijn aan EU-sancties die op EU-niveau worden opgelegd, maar kunnen daarnaast hun eigen economische sancties opleggen die verder gaan dan de EU-sancties. Het is daarom belangrijk om niet alleen te kijken naar EU-sancties, maar ook naar de nationale wetgeving van een land waar een betrokken partij woonachtig of gevestigd is.

Handelscontrole en embargo's

Onderdanen van EU-lidstaten en bedrijven of entiteiten die in de EU zijn gevestigd of actief zijn, moeten ook voldoen aan de EU-regeling voor exportcontrole voor goederen voor tweëerlei gebruik. Deze regeling geldt voor uitvoer uit de EU (dat wil zeggen uit één van de EU-lidstaten) van gecontroleerde goederen (goederen, technologie, software), die mogelijk een militaire toepassing hebben of kunnen bijdragen aan de verspreiding van massavernietigingswapens. Deze artikelen zijn opgenomen in de EU-lijst van goederen voor tweëerlei gebruik. Als een in de EU gevestigde of actieve onderneming of entiteit als de exporteur wordt beschouwd, moet zij ervoor zorgen dat gecontroleerde artikelen het douanegebied van de EU niet verlaten zonder een uitvoervergunning of voorafgaande registratie/melding, die moet worden verkregen/gedaan in de relevante EU-lidstaat.

Let op: de verplichtingen die gelden voor de verkoper gelden ook voor elke betrokken partij als agent, tussenpersoon, vervoerder, etc.

Voor goederen die op Gemeenschappelijke EU-lijst van Militaire Goederen voorkomen, moeten ook uitvoervergunningen worden verkregen bij de bevoegde autoriteiten van de EU-lidstaten. Militaire exportcontroles zijn nog steeds grotendeels een nationale aangelegenheid in de EU. De EU-lidstaten kunnen een militair vergunningsvereiste opleggen voor niet op de lijst vermelde goederen die aan het leger of de wetshandhavingsinstanties worden geleverd op grond van de brede *catch all*-clausules, zodat militaire exportcontroles verder kunnen reiken dan zuiver militaire producten in bepaalde EU-lidstaten.

Minimale harmonisatie

EU-sancties zijn opgenomen in EU-verordeningen, waardoor de sancties direct rechtsgevolg hebben in alle lidstaten van de EU. Het is lidstaten echter toegestaan aanvullende sancties en/of aanvullende partijen op te leggen op basis van hun eigen nationale wetgeving. Het is lidstaten niet toegestaan om regels minder streng toe te passen of uit te leggen dan de EU-verordeningen.

Nederland

Zoals gezegd worden internationale sancties door internationale organisaties die een grote groep landen vertegenwoordigen, zoals de VN of de EU, opgelegd aan een land, organisatie of persoon. EU-sanctieverordeningen hebben een directe werking in NL. Deze bevatten echter geen regels betreffende toezicht, handhaving en straffen. Dat is opgenomen in de Sanctiewet 1977 en de Wet op economische delicten. Deze sanctieregimes refereren naar EU-verordeningen.

Algemeen

Nederland heeft de nationale regeling inzake sancties en handelscontrole opgenomen in de Sanctiewet 1977. Door de uitgebreide EU-wetgeving over zowel sancties als handelscontrole, die direct effect heeft in Nederland, kan in het algemeen gesteld worden dat Nederland naast EU-wetgeving geen eigen sancties en handelscontrollenormen heeft. De enige uitzondering hierop is de zogenaamde Nationale sanctielijst terrorisme. Deze bevat de namen van voornamelijk natuurlijke personen die onderworpen zijn aan sancties voor tegoeden en bevrozing van tegoeden door de Nederlandse overheid.

De Sanctiewet 1977 vormt de basis voor het nationale toezicht en de handhaving en de bevoegdheidsverdeling tussen meerdere overheidsorganisaties zoals De Nederlandsche Bank (DNB), het Ministerie van Financiën en de Centrale In- en Uitvoerdienst (CDIU).

Extra eisen voor financiële instellingen

Bij het constateren van een sanctierisico is het ook van belang vast te stellen of een cliënt een financiële instelling is die onder de Wet op het financieel toezicht valt. Als dat het geval is, gelden voor de opdrachtgever aanvullende sanctieverplichtingen, zoals bepaalde rapportageverplichtingen. Het is belangrijk om de cliënt hiervan op de hoogte te stellen.

Bevoegde autoriteiten

Toezichthouders, inspecties en uitvoeringsorganisaties hebben een belangrijke rol in het toezicht en de handhaving van sancties. Voorbeelden van deze organisaties zijn:

- het Ministerie van Financiën, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Ministerie van Economische Zaken;
- de Centrale Dienst In- en Uitvoer (CDIU), een onderdeel van de Douane, is de bevoegde autoriteit om – in dit kader – een vergunning te verstrekken, dan wel de autoriteit waar de melding moet geschieden. Je kunt daar ook een proefvergunning – een sondage – aanvragen om te kijken of je product een dual-use-goed is. Het team Precursoren, Oorsprong, Strategische goederen en Sanctiewetgeving (POSS) is toezichthouder in dit kader en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst (FIOD-ECD) spoort op onder leiding van het Functioneel Parket;
- de Nederlandse Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) houden toezicht op het financieel verkeer. Zo controleren ze de naleving van financiële sancties;
- de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is betrokken bij de scheep- en luchtvaart.

De Verenigde Staten

Van Traa Advocaten geeft geen advies over staats- en/of federale wetten van de Verenigde Staten van Amerika ("VS"). We willen er niettemin op wijzen dat het belangrijk is om in gedachten te houden dat de Amerikaanse sancties en handelscontrolewetten een brede jurisdictie hebben ten aanzien van de Amerikaanse wetten en dus ook van de toezichthoudende en handhavingsautoriteiten.

Jurisdictie

Als algemene regel geldt dat de jurisdictie van de VS van toepassing is in geval van betrokkenheid van:

- US Persons ("De term *United States person of US person* betekent elke burger van de Verenigde Staten, een permanent ingezetene vreemdeling, een entiteit die is opgericht onder de wetten van de Verenigde Staten of een rechtsgebied binnen de Verenigde Staten (inclusief buitenlandse filialen), of een persoon in de Verenigde Staten.");
- Amerikaanse goederen (als een product of een deel daarvan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten wordt geproduceerd);
- Link met het territorium in de VS (dat houdt ook in dat als de server in de VS, of de transactie in US Dollars plaatsvindt).

***Bijvoorbeeld:** betrokkenheid van een natuurlijke persoon met een Amerikaanse identiteit of een rechtspersoon bij een Amerikaanse moedermaatschappij betekent in de meeste gevallen dat er Amerikaanse sancties van toepassing zijn.*

Te controleren partijen bij een Amerikaans sanctierisico betreffen niet alleen de klant, maar ook (eventueel) de tegenpartij, intermediairs, banken, clearinginstellingen etc.

***Note:** de meeste Nederlandse banken verplichten cliënten om conform de VS-sancties te handelen.*

Toeziqhthoudende en handhavende instanties

Het Amerikaanse Departement of the Treasury's Office of Foreign Assets Control ("OFAC") beheert en handhaaft Amerikaanse economische sanctieprogramma's die in het algemeen een breed scala aan export, wederuitvoer en andere transacties door Amerikaanse personen, *waar ook ter wereld*, aan banden leggen of verbieden. Tot op zekere hoogte verbieden zij deze ook voor niet-Amerikaanse personen, indien landen, entiteiten en individuen betrokken zijn die onderworpen zijn aan economische sancties van de VS.

Amerikaanse handelssancties kunnen vergelijkbaar zijn met EU-sancties, maar zijn niet altijd hetzelfde. De VS heeft bijvoorbeeld een veel uitgebreidere lijst van partijen wier tegoeden en economische middelen moeten worden bevroren en die van geen enkel Amerikaans persoon tegoeden of economische middelen mogen krijgen. Deze gesanctioneerde partijen zijn opgenomen op de Specially Designated Nationals And Blocked Persons List (de "SDN-lijst").

Afhankelijk van de omstandigheden kunnen die sancties ook gelden voor partijen die niet zelf op de lijst staan, maar die verband houden met direct gesanctioneerde partijen (bijvoorbeeld dochterondernemingen). Een enkele controle op de SDN-lijst is dus niet voldoende voor een Amerikaanse sanctiecontrole (ook omdat er andere sancties of beperkingen kunnen gelden, bijvoorbeeld met betrekking tot de betrokken goederen).

De Amerikaanse Export Administration Regulations (de "EAR") regelen de export van goederen voor tweeterlei gebruik. De EAR wordt beheerd en gehandhaafd door het Amerikaanse ministerie van Handel, Bureau of Industry and Security ("BIS").

Amerikaanse sancties kunnen ook van toepassing zijn op (juridische) diensten!

Neem bij een (mogelijk) Amerikaans sanctierisico contact met ons op. Wij adviseren zelf niet inhoudelijk over de Amerikaanse sancties aangezien wij advocaten zijn naar Nederlands recht. Wij kunnen u echter wel verder helpen en doorverwijzen binnen ons netwerk.

Uitgebreide informatie voor specifieke landen

Voor een aantal landen in het bijzonder gelden sancties, die van belang kunnen zijn voor ondernemers. Dit betreffen Rusland, Oekraïne, Iran en China. Als internationale ondernemer is het goed hierop attent te zijn. Wij zullen de verschillende landen hieronder kort bespreken. We staan uitgebreider stil bij de sancties die momenteel gelden voor Rusland.

Rusland

Sinds maart 2014 heeft de Europese Unie in negen sanctiepakketten beperkende maatregelen tegen Rusland ingesteld. De eerste kwamen in 2014 als reactie op de illegale annexatie van de Krim in 2014. Op 23 februari 2022 kwam de Raad van de Europese Unie een eerste pakket maatregelen overeen die de sancties tegen Rusland uitbreiden als reactie op de militaire agressie tegen Oekraïne in februari 2022. Dit eerste sanctiepakket omvatte onder andere gerichte sancties tegen 351 leden van de Russische Doema en verschillende oligarchen, beperkingen op de economische betrekkingen met de niet door de regering gecontroleerde gebieden van de regio's Donetsk en Loehansk en bepaalde beperkingen op de toegang van Rusland tot de kapitaal- en financiële markten (en diensten) van de Europese Unie. Inmiddels heeft de Raad van de Europese Unie een negende sanctiepakket aangenomen (16 december 2022). Dit pakket is sinds 16 december 2022 van kracht.

Enkele EU-verordeningen die gelden over sancties tegen Rusland zijn de volgende:

- uitvoeringsverordening (EU) 2021/371 naar aanleiding van de veroordeling van oppositieleider Aleksej Navalny;
- verordening (EU) 833/2014 naar aanleiding van Russische acties die de situatie in Oekraïne destabiliseren. Met het invoeren van nieuwe sanctiepakketten worden nieuwe uitvoeringsverordeningen aangenomen die wijzigingen aanbrengen in de verordening, zie bijvoorbeeld Verordening (EU) 2022/1904;
- verordening (EU) 269/2014 naar aanleiding van de schending van de Oekraïense soevereiniteit en territoriale integriteit door Rusland;
- verordening (EU) 692/2014 naar aanleiding van de illegale inlijving van de Krim en Sebastopol.

De verschillende EU Verordeningen waarin de sancties zijn vastgelegd zijn zeer tal- en omvangrijk. Hierna wordt een zeer beknopte samenvatting gegeven van de geldende sancties tegen Rusland:

- er gelden financiële beperkingen tegen een aantal Russische staatsbanken en grote Russische staatsbedrijven in de olie- en defensiesectoren. Zo mag u aan hen bijvoorbeeld geen geld uitlenen;
- er is een exportverbod voor bepaalde apparatuur, technologie en dienstverlening voor diepwaterolie-exploratie en –productie, Arctische olie-exploratie en –productie en schalieolieprojecten in Rusland;
- er is een exportverbod voor wapens en gerelateerde producten. Ook technische en financiële ondersteuning en diensten die met deze producten te maken hebben, zijn verboden. Er gelden uitzonderingen voor bestaande contracten van vóór de invoering van de sancties;
- er is een importverbod voor wapens en gerelateerde producten uit Rusland;

- er is een exportverbod voor producten en technologieën voor tweërlei gebruik naar Rusland, als de goederen geëxporteerd worden naar militaire eindgebruikers of bestemd zijn voor militair eindgebruik;
- er geldt een visumverbod voor personen die op de EU-sanctielijst staan;
- met personen, bedrijven en organisaties die op de EU-sanctielijst staan mag u geen zakendoen. Hun tegoeden in de Europese Unie zijn bevroren;
- er is een exportverbod voor goederen en technologie in de lucht- en ruimtevaartindustrie. Ook de verlening van daarmee verband houdende technische en financiële bijstand is verboden. Bovendien zijn Russische luchtvaartmaatschappijen niet langer welkom in het EU-luchtruim en op de EU-luchthavens;
- er geldt een toegangsverbod tot de EU-havens voor alle Russische vaartuigen. Uitzonderingen zijn gemaakt voor bepaalde landbouw- en voedingsproducten, humanitaire hulp en energie;
- Russische en Belarussische wegvervoerders mogen niet langer de EU binnen. Ook hier zijn bepaalde uitzonderingen van toepassing bijvoorbeeld voor farmaceutische- en landbouwproducten en levensmiddelen, waaronder tarwe, voor humanitaire doeleinden;
- er geldt een verbod voor de verkoop, levering, of uitvoer naar Rusland van goederen en technologieën voor olieraffinage. Met olieraffinage verband houdende diensten worden beperkt. Er geldt een importverbod voor ruwe olie en geraffineerde aardolieproducten uit Rusland met een tijdelijke uitzondering voor ruwe olie via pijpleidingen naar EU-lidstaten die vanwege de geografische ligging geen haalbaar alternatief hebben;
- er is een importverbod voor goederen zoals hout, cement, visserijproducten, alcohol, steenkool en andere vaste fossiele brandstoffen vanuit Rusland;
- voor houtpulp en papier, sigaretten, kunststoffen en cosmetische producten, en voor elementen die in de juwelenindustrie worden gebruikt, zoals stenen en edelmetalen, gelden verdere invoerbeperkingen;
- directe of indirecte aankoop, invoer, en doorvoer van goud en juwelen is verboden;
- er gelden handelsbeperkingen voor ijzer en staal, en bepaalde luxegoederen;
- er is een exportverbod voor vliegtuigbrandstof, kwantumcomputers, geavanceerde halfgeleiders, geavanceerde elektronica, software, gevoelige machineonderdelen en vervoersmaterieel;
- het visumverbod voor personen die op de EU-sanctielijst staan is verder uitgebreid. Russische diplomaten, functionarissen en zakenlieden kunnen niet langer gebruik maken van een visumversoepelingsregeling. Dit geldt niet voor gewone Russische burgers;
- er geldt een verbod op transacties met de Russische centrale bank en een verbod op transacties met de centrale bank van Belarus;
- bepaalde dienstverlening en advisering aan de Russische overheid, entiteiten of lichamen is aan banden gelegd. Dit geldt onder meer voor architecten, ingenieurs, IT- en juridische dienstverleners;
- het aanbieden van verzekerings-, herverzekerings- en onderhoudsdiensten in verband met goederen en technologie op het gebied van lucht- en ruimtevaart is verboden;
- de Bank Otkritie, Novikobank, Promsvyazbank, Rossiya Bank, Sovcombank, VNESHECONOMBANK (VEB), en de VTB BANK zijn uitgesloten van gebruik van het SWIFT-systeem.

De lijst van personen en entiteiten die zijn onderworpen aan beperkende EU-maatregelen wordt continu bijgewerkt met bijvoorbeeld oligarchen en zakenlieden in belangrijke economische sectoren die een aanzienlijke bron van inkomsten vormen voor Rusland. Bovendien worden ook aan familieleden van gesanctioneerde personen sancties opgelegd om te voorkomen dat de EU-sancties worden omzeild. Sinds het

gebruik door Rusland van drones van Iraanse makelij zijn ook enkele Iraanse staatsburgers aan de lijst met gesanctioneerde personen en entiteiten toegevoegd.

Daarnaast worden ook lijsten met dual-use-goederen geregeld bijgewerkt. Het is dus zaak ook deze lijsten goed in de gaten te houden. Niet alleen bij het aangaan van een nieuwe transactie, maar ook bij de uitvoering van reeds bestaande contracten. Voor bepaalde contracten die vóór de invasie van Rusland in de Oekraïne zijn gesloten, geldt dat deze niet, of maar gedeeltelijk ten uitvoer mogen worden gelegd. Het ontbinden van een reeds bestaande overeenkomst is ook niet in alle gevallen mogelijk. Raadpleeg dan ook vooraf een juridisch adviseur om te bezien of een bepaalde (rechts)handeling is toegestaan onder de geldende sanctieregelgeving.

Het gehele overzicht van sancties tegen Rusland is te vinden op de website EU Sanctions Map (<https://sanctionsmap.eu/#/main>). Hierop is ook te zien welke bedrijven en personen onder de sancties vallen.

Als reactie op de EU-sancties heeft Rusland de invoer van sommige buitenlandse producten beperkt of gestopt. Dit zijn vooral producten uit de land- en tuinbouwsector en visserij.

Oekraïne

Er gelden in Oekraïne sancties om verschillende redenen. Deze zijn niet gericht tegen de huidige regering, maar tegen specifieke personen en bedrijven. Bijvoorbeeld omdat zij een rol speelden in de verduistering van Oekraïense staatsteegoeden, de illegale inlijving van de Krim of de destabilisering van Oost-Oekraïne. De volgende sancties zijn van kracht:

- er geldt een visumverbod voor bepaalde personen;
- aan bepaalde personen, bedrijven en organisaties mag u geen economische middelen verstrekken. Hun tegoeden moeten worden bevroren. De personen voor wie sancties gelden zijn te vinden in de EU Sanctions map.

Voor het gebied van de Krim gelden uitgebreide sancties. Die zijn ingesteld als reactie op de illegale inlijving van de Krim door Rusland. Deze sancties bestaan uit een volledig import- en investeringsverbod voor het gebied van de Krim en Sebastopol. Daarnaast is er een exportverbod op bepaalde producten. Ook heeft u voor veel producten en diensten nu een vergunning nodig.

De volgende sancties in Oekraïne gelden specifiek voor entiteiten in de Krim of Sebastopol:

Verbod op import en export (diensten en goederen)

1. het is verboden om producten te importeren uit de Krim of Sebastopol, of om de import te financieren;
2. het is verboden om bepaalde producten en technologie te exporteren naar de Krim of Sebastopol. Ook gerelateerde ondersteuning of training is verboden;
3. het is verboden om diensten te leveren die direct gerelateerd zijn aan toeristische activiteiten in de Krim of Sebastopol. Het is specifiek verboden voor cruiseschepen om aan te meren bij bepaalde havens;
4. het is verboden om technische ondersteuning, tussenhandel en bouw- of ingenieursdiensten aan entiteiten in de Krim of Sebastopol te leveren, die direct te maken hebben met de infrastructuur in de

volgende sectoren: transport, telecommunicatie, energie en olie, gas en minerale grondstoffen.
Dit geldt ook voor bestaande contracten.

Verbod op financieringen

1. het verwerven of vergroten van een deelneming in vastgoed in de Krim of in Sebastopol;
2. het verwerven of vergroten van een deelneming in entiteiten die zijn gevestigd in de Krim of in Sebastopol, inclusief de volledige verwerving van zulke entiteiten, of de verwerving van aandelen en andere effecten die een deelnemingsrecht vertegenwoordigen;
3. het verstrekken van, of het deelnemen aan, regelingen voor het verstrekken van leningen of kredieten, of het anderszins verstrekken van financiering, inclusief eigen vermogen, aan een entiteit in de Krim of in Sebastopol, of met de expliciete bedoeling zulke entiteiten te financieren;
4. de oprichting van een joint venture in de Krim of in Sebastopol of met een entiteit in de Krim of in Sebastopol;
5. Het verrichten van investeringsdiensten die direct te maken hebben met de activiteiten zoals bedoeld in de punten 1) tot en met 4).

Een overzicht van de sancties in Oekraïne is te vinden op de EU Sanctions Map.

Iran

De Nederlandse sanctiemaatregelen tegen Iran zijn in 2016 versoepeld. Sindsdien is een groot aantal sancties tegen Iran opgeschort. Echter, niet alle sancties zijn opgeheven. Er gelden nog steeds restricties wat betreft het importeren van producten en het zakendoen met bepaalde personen en organisaties. De sancties wegens de mensenrechtenschendingen zijn bijvoorbeeld nog steeds van kracht.

Voor de specifieke sancties die gelden tegen Iran verwijzen wij u naar het “Handboek Iran”¹ op de website van de Rijksoverheid.

Wees er bij het zakendoen met Iran op bedacht dat de VS een uitgebreider sanctiepakket heeft ingesteld tegen Iran dan de EU of Nederland. Dit kan ook gevolgen hebben voor uw bedrijf wanneer u tevens zakendoet in Amerika of er betaald wordt in US Dollars. In dat laatste geval kunnen de Amerikaanse sancties namelijk ook voor u gelden. Raadpleeg daarom vooraf een Amerikaanse sanctiespecialist.

In dit kader is de anti-boycot verordening (Vo (EU) 2771/96) van belang. Deze verordening beoogt de effecten van de extraterritoriale werking van VS-sancties op EU-bedrijven en banken teniet te doen. Het is verboden om Amerikaanse sanctiewetgeving boven EU-wetgeving te stellen.

China

Op dit moment gelden er verschillende sancties tegen China:

- wapenembargo: sinds 1989 geldt er een wapenembargo. Dit betekent dat u bepaalde producten niet naar China mag exporteren. Dit geldt niet alleen voor wapens, maar bijvoorbeeld ook voor producten die zowel militair als civiel gebruikt kunnen worden;

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/06/05/handboek-iran>.

- sancties tegen personen en organisaties: tegen een aantal Chinese organisaties en personen met de Chinese nationaliteit lopen ook sancties. Bijvoorbeeld vanwege cybercriminaliteit of schending van mensenrechten. U mag met hen geen zakendoen.

Waar moet u op letten?

De veelgehoorde opvatting dat “het niet zo’n vaart zal lopen”, is niet juist. In het verleden heeft *export control* inderdaad niet altijd een hoge prioriteit bij de toezichthouders en opsporingsdiensten gehad, maar dat is de laatste jaren wel veranderd. Door de invasie van Rusland in de Oekraïne is het toezicht en de handhaving door de autoriteiten verder toegenomen. Doordat er meer aandacht is (al dan niet “gestuurd” vanwege internationale druk) voor export control, is de armslag van de Douane en het OM in dit kader vergroot. Dat maakt niet alleen dat er meer ruimte is om op te sporen en te handhaven, maar dat het uitgangspunt ook praktijk is geworden dat er wordt gehandhaafd. Of er wel of niet wordt vervolgd door het OM zit vooral in de volgende punten:

- aard van de overtreden norm/bepaling (verbod/vergunningplicht);
- mate van opzet;
- deskundig advies ingeroepen;
- recidive;
- mate van compliance.

Daarnaast speelt ook mee de manier waarop de overtreding aan het licht is gekomen (heeft de onderneming zichzelf gemeld), hoe heeft de onderneming of de ondernemer zich opgesteld tijdens het onderzoek en hoe actief is men (al dan niet achteraf) bezig met compliance. Dat bepaalt niet alleen de vraag naar de vervolging, maar vertaalt zich eveneens (bij een vervolging) in de op te leggen sanctie. Soms is vanuit een onwetendheid gehandeld, soms niet. Soms betreft het een “kleine ondernemer”, soms een professional. Ook dat maakt allemaal uit voor de wijze waarop de toezichthouder en de handhaver omgaat met mogelijke overtredingen. Uit de rechtspraak valt in ieder geval op te maken dat van een professional meer wordt verwacht in het kader van haar onderzoeksplicht.

Onderzoeksplicht

Wat houdt die onderzoeksplicht dan precies in? Illustratief in dit kader is de uitspraak van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 21 januari 2013 (ECLI:NL:GHARL:2013:BY9127). In deze heeft een ondernemer in het kader van wanprestatie (horloge voldeed niet aan de eigenschappen die het had moeten hebben) goederen retour stuurt naar zijn leverancier. De bewuste ondernemer had (zonder vergunning) de horloges (waarin tritiumgas is verwerkt zodat de wijzers oplichten) kunnen invoeren en ging ervan uit dat de horloges ook zonder vergunning weer konden worden geretourneerd (dus uitgevoerd). Hij had hierover nog wel advies ingewonnen bij de leverancier alsmede bij een deskundige. Uiteindelijk heeft hij de horloges teruggestuurd zonder vergunning, hetgeen niet is geoorloofd. Ter zitting heeft de ondernemer gesteld dat hij niet wist dat een vergunning nodig was, dan wel dat als deze nodig was, dat de leverancier deze zou verzorgen. Dat heeft het Gerechtshof geaccepteerd: *“Het hof heeft op grond van voorgaande gang van zaken niet de overtuiging bekomen dat de verdachte bewust de kans dat het tritium(gas) zonder vergunning uitgevoerd zou worden heeft aanvaard of op de koop toe heeft genomen. De verdachte is ervan uit gegaan dat een vergunning, zo die vereist was, door [getuige] (aan wiens bedrijf het transport was uitbesteed) zou worden aangevraagd en dat deze t.t.v. de export aanwezig zou zijn.”*

Het belang van de onderzoeksplicht is ook in andere zaken naar voren gekomen. In een uitspraak van rechtbank Noord-Holland legt de rechter nadruk op de eigen verantwoordelijkheid en zelfstandige

onderzoeksplicht als het gaat om de doorvoer van strategische goederen. Dat wil overigens niet zeggen dat een tekortschietend onderzoek ook steevast opzet op het plegen van een strafbaar feit oplevert. De Hoge Raad heeft dat recentelijk nog genuanceerd. De enkele omstandigheid dat een betrokkene gelet op bijvoorbeeld bepaalde documenten ervan uit had moeten gaan dat er sprake was van doorvoer van strategische goederen, leidt niet automatisch tot opzet. Dat betekent overigens niet dat er afbreuk gedaan is aan de reikwijdte van de onderzoeksplicht.

Praktische nadelen

Maar ook als uiteindelijk niet tot vervolging wordt overgegaan, kan het niet (volledig) naleven van sanctieregelgeving zorgen voor veel praktische problemen die u als ondernemer liever voorkomt. Want wat als u wel uw goederen heeft uitgeleverd, maar uw betaling niet kunt ontvangen omdat de bank geen betaling van een gesanctioneerde partij kan verwerken? Of als u niet aan uw leveringsverplichtingen kunt voldoen omdat de levering van de goederen door de Douane in de haven van Rotterdam *feitelijk* is tegengehouden? Om maar niet te spreken van de mogelijk reputatie-schade door media-aandacht indien uw bedrijf voorwerp wordt van onderzoek?

Onze tips

- *ken uw klant;*
- *ken (de juridische kwalificatie van) het product of dienst;*
- *ken het uiteindelijke ontvangende land;*
- *ken het eindgebruik (End Use);*
- *ken de eindgebruiker (End User);*
- *ken de transactie;*
- *zorg voor vastlegging in een “paper trail”;*
- *“to good to be true” is meestal ook zo. Bij twijfel niet inhalen;*
- *betrek ook altijd je bank;*
- *weet wie verantwoordelijk en aansprakelijk is. En leg dat vast in contracten;*
- *wees transparant jegens de toezichthouder en de bank;*
- *weet hoe te reageren indien er iets misgaat.*

Wat kan Van Traa voor u betekenen?

Wij hebben de expertise in huis omtrent internationale handelssancties, de zogenoemde dual-use-goederen en exportrestricties. Internationale handelssancties hebben in de afgelopen jaren een vlucht naar voren genomen. Het zijn al lang niet meer alleen bedrijven die actief zijn in “exotische” landen of industrieën, die moeten letten op deze internationale ontwikkelingen. Bovendien zijn deze “sancties” geen rustig bezit: ze zijn onderhevig aan de continue veranderingen van de mondiale politieke verhoudingen. Is uw bedrijf actief buiten de landsgrenzen, dan zal u zich ervan moeten vergewissen of er een sanctierisico bestaat en, zo ja, of de contracten en bedrijfsvoering daarop moet worden aangepast. Onze specialisten kunnen u helpen met het contractueel voorkomen en afdekken van deze risico’s.

De experts van Van Traa kunnen:

- u adviseren over de Europese en nationale wet- en regelgeving;
- u bijstaan in het verkrijgen van de benodigde vergunningen en toestemmingen;
- uw contracten en algemene voorwaarden updaten om sanctierisico’s te mitigeren;
- u assisteren bij inspecties en vragen van toezichthouders;
- contact leggen met buitenlandse correspondenten.

Neem als u vragen heeft of wil sparren contact op met Silvia Gawronski. De contactgegevens zijn te vinden op de volgende pagina.

Contactgegevens

Silvia Gawronski
Advocaat, Partner

Gawronski@vantraa.nl

Tel. +31 10 2245 506

Mob. +31 6 2021 0566

Willemijn Putz
Advocaat

Putz@vantraa.nl

Tel. +31 10 2245 504

Mob. +31 6 5113 1529

Van Traa Advocaten N.V.

Minervahuis II
3011 JP Rotterdam
Meent 94

Tel. +31 10 413 7000

www.vantraa.nl

info@vantraa.nl